

I. BEVEZETÉS*

A munkaszolgálat szó hallatán leginkább ma is a hazai zsidóság második világháborús szenvedéstörténete jut eszünkbe. A munkaszolgálat intézményrendszere azonban sokkal komplexebb, mint ahogyan azt először gondolnánk, mert ez az intézmény a magyar történelemben sem minden előzmény nélküli. Az 1919-es évtől találkozunk olyan jogszabályokkal, amelyek bár még a munkaszolgálat kifejezést nem használják, magukon hordozzák a későbbi munkaszolgálatos forma bizonyos tartalmi jegyeit.

Tanulmányomban azt kívánom megvizsgálni és a rendelkezésekre álló jogszabályi források segítségével alátámasztani, hogy bár formailag 1919-ben munkaszolgálatról még nem beszélhetünk, annak legfőbb tartalmi elemei már ekkor megjelentek.

Az 1919-es munkásalakulatokkal¹ kapcsolatban a hazai történetírás meglehetősen kevés ismerettel rendelkezik, e témát egy mű sem tárgyalja részletesen. Kutatásaim alapján megállapítható, hogy az összes munkaszolgálatos forma közül az egyik legkevésbé ismert és feldolgozott változat az 1919 és 1921 közötti időszak munkaszolgálatos formája volt. Ez azért meglepő, mivel gyakorlatilag ezt a formát tekinthetjük a második világháborús munkaszolgálat genezisének.

* A szerző a győri Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Karának negyedéves jogász szakos hallgatója.

¹ Az ellenforradalmi rendszer idején a katonai nyelvezet a „munkaszolgálat” kifejezést még egyáltalán nem használta, ám annak számos szinonimáját igen: látható lesz, hogy a rendeletek normaszövege legtöbbször a „munkásalakulat”, a „munkásosztag”, valamint a „munkásszázad” kifejezést tartalmazza.